

הרב יעקב אפשטיין

יצוא טבלים לחו"ל*

שאלה

חקלאי מייצא פירות לחו"ל האם מותר לייצא לחו"ל ולמוכרם שם בטבלם, בלא הפרשת תרו"מ?

א. המקורות בחז"ל ליוצא מא"י

מצד עיקר דיני מצוות התלויות בארץ הגדל בא"י חייב בתרו"מ והגדל בחו"ל פטור, ולכאורה לא משנה אם הפירות הועברו מא"י לחו"ל או להיפך – דין הפירות לפי מקום גידולם.

אולם לגבי תרו"מ קיימים שלבים המחילים את החיוב ועל כן צריך לדון האם הם משנים ביחס לחיוב הפרשת תרו"מ. הפירות חייבים בתרו"מ רק לאחר שהגיעו לעונת המעשרות או הביאו שליש גידולם, והופכים לטבל עם המירוח או גמר הטיפול בפירות.

במשנה ובתלמודים לא נזכר במפורש שפירות א"י שיצאו לחו"ל פטורים מתרו"מ.

בספרי (במדבר פ"ט ק"י): נאמר:

אשר אני מביא אתכם שמה, מיכן אתה אומר פירות ח"ל שנכנסו

* הערת מערכת: עיין במאמרו של הרב אהוד אחיטוב באמונת עתיד גליון 48 עמ' 30

בארץ חייבים בחלה (ובמעשר) יצאו מיכן לשם ר' אליעזר מחייב ור' עקיבא פוטר.

הגר"א בהגהותיו מוחק את המילה במעשר. ולדבריו אין מכאן מקור מפורש ביחס ליצוא טבל אולם בערוה"ש (הל' תרומות פ"ז ס"ב) מקבל זאת כגירסת הספרי. במסכת חלה (פ"ב מ"א) נכתב במשנה: "פירות חוצה לארץ שנכנסו לארץ חייבים בחלה יצאו מכאן לשם ר' אליעזר מחייב ור' עקיבא פוטר". יש גירסאות בהם היה כתוב אחרי 'בחלה' 'ובמעשר', אמנם בפירוש מלאכת שלמה כתב שהיא טעות¹.

בין אם גורסים בשני המקורות הללו מעשר או לאו, מקורות אלו מלמדים אף על תרו"מ. ונפלה בהם מחלוקת תנאים. בירושלמי (חלה פ"ב ה"א) נאמר:

יצאו מיכן ושם ר' אליעזר מחייב ור' עקיבא פוטר א"ר ליעזר מן אתריה ור' עקיבא מן אתריה ר' ליעזר מן אתריה מ"ט דר' ליעזר לחם הארץ בכל מקום שהוא ר' עקיבא מן אתריה מה טעמא דר' עקיבא אל הארץ אשר אני מביא אתכם שמה שמה אתם חייבין ואין אתם חייבין חוץ לארץ.

מחלוקת ר"א ור"ע היא מהו הגורם המחייב או הפוטר בתרו"מ. לר"א **מקום הגידול** הוא הקובע ולכן פירות חו"ל שנכנסו לא"י פטורים (כשיטת ר' יהודה במחלוקתם ולא כמשנה שהיא משנת ר"מ – ע"י בירושלמי), וכן פירות שגדלו בא"י ויצאו לחו"ל פטורים. ומשמע מדברי ר' אליעזר ומפירושי הראשונים בדבריו שפירות חו"ל שנכנסו לא"י אפילו נתמרחו ע"י ישראל בא"י פטורים.

לעומתו, ר"ע שהלכה כדבריו, סובר **שמקום האכילה קובע**, ולכן פירות חו"ל שנכנסו לא"י חייבים **מן התורה** ופירות א"י שיצאו לחו"ל פטורים מתרו"מ מן התורה. ר"ע **לא הזכיר** כלל היכן היה המירוח ולכאורה אין לכך משמעות. ומשמע שאף פירות חו"ל שנתמרחו בחו"ל ע"י ישראל חייבים אם נכנסו לא"י, וכן להיפך פירות א"י שנתמרחו ע"י ישראל בא"י ויצאו לחו"ל פטורים מתרו"מ.

1. בבאור הלכה שבדרך אמונה כתב הגר"ח קנייבסקי שזו היתה הגירסא שלפני הרמב"ם וזה המקור לדעת הרמב"ם.

ב. פסיקת הראשונים

וכך כתב הטור (וי"ד ס' שלא):

פירות ארץ ישראל שיצאו לח"ל פטורין מן החלה ומן המעשרות ואם יצאו לסוריא חייבין מדבריהם. ופירות של ח"ל שנכנסו לארץ חייבין בחלה ואם נקבעו למעשר ביד ישראל לאחר שנכנסו לארץ חייבין במעשרות מדבריהם.

משמע מדברי הטור ומשתיקתו שפירות א"י שיצאו לחו"ל פטורים אפילו נקבעו למעשרות (מירוה) בא"י קודם שיצאו. ואילו לגבי פירות חו"ל שנקבעו למעשר בא"י קבע שחייבים בתרו"מ מדבריהם.

וכך באר הבית יוסף:

ומ"ש פירות ארץ ישראל שיצאו לחוצה לארץ פטורים וכו'. בפרק ב' דחלה (מ"א) פירות חוצה לארץ שנכנסו לארץ חייבים בחלה יצאו מכאן לשם רבי אליעזר מחייב ורבי עקיבא פוטר וידוע (עירובין מו:) דהלכה כרבי עקיבא מחבירו ומשמע להרמב"ם (פ"א הכ"ב) דדין תרומות ומעשרות שוה לדין חלה.

הרמב"ם (הל' תרומות פ"א הכ"ב) פסק:

פירות א"י שיצאו חוצה לארץ פטורין מן החלה ומן התרומות ומן המעשרות שנאמר אשר אני מביא אתכם שמה, שמה אתם חייבין בח"ל פטורין, ואם יצאו לסוריא חייבין מדבריהם, וכן פירות חוצה לארץ שנכנסו לארץ חייבין בחלה שנאמר שמה, שמה אתם חייבין בין בפירות הארץ בין בפירות חוצה לארץ, ואם נקבעו למעשר ביד ישראל אחר שנכנסו לארץ חייבין במעשרות מדבריהם.

ג. באורי האחרונים בשיטות הראשונים

לכאורה, הטור (שהו"ד לעיל) העתיק מילה במילה את דברי הרמב"ם, וכפי שהובנו דברי הטור כן צריך לבאר את הרמב"ם.

אבל הרדב"ז באר את הרמב"ם:

ומדתניא לענין חלה ה"ה לענין תרומות ומעשרות דחד טעמא הוא. וע"כ איירי מתני' כגון שמירחן בח"ל אבל אם מירחן בא"י ונתחייבו בתרומות ומעשרות לא נפטרו מפני שיצאו ח"ל וכן

לענין חלה אם גלגל את העיסה בא"י והוציאה לא נפטרה וזה ברור.

ובהמשך אותה הלכה כתב:

וכן פירות ח"ל וכו'. רישא דמתניתין אליבא דכ"ע ולא קי"ל כרבי יהודה דאמר דהוי פלוגתא כדאיתא בירושלמי והאי חייבות מן התורה הוא כדמשמע קרא שמה אתם חייבין בין בפירות הארץ בין בפירות ח"ל ואע"ג שהוקבעו למעשר בח"ל חייבות בחלה שחייב החלה בשעת גלגול העיסה הוא אבל פטורה מתרומה ומעשר ואם הוקבעו למעשר אחר שנכנסו לארץ חייבות במעשרות מדבריהם וה"ה לתרומות דחדא מינייהו נקט ורישא דמתניתין איירי לענין חלה דוקא וסיפא איירי לחלה ולתרומה ולמעשר ומ"ש רבינו וכן פירות ח"ל וכו' לא להשוות הדין כתב כן אלא משום דילפינן לתרווייהו מחד קרא.

עולה מדברי הרדב"ז **שמקום הקביעה למעשרות** הוא הקובע את החיוב בתרו"מ. ולכן אם נקבע בא"י לתרו"מ שוב לא פקע חיובו ממנו בכל מקום. ורק פירות שיוצאו קודם שנתמרחו פטורים אף בחו"ל מתרו"מ. ופירות חו"ל שנכנסו לארץ אם נתמרחו בחו"ל פטורים, אולם אם נתמרחו בא"י חייבים מדרבנן. וכדברי הרדב"ז כתב המשנה למלך:

פירות א"י שיצאו ח"ל כו'... ומחלוקת זה הוא דוקא כשהחיוב היה בח"ל כגון שגלגל העיסה ומירח הכרי בח"ל בזה הוא דפטר ר"ע משום דאזיל בתר קביעות למעשר אבל אם גלגל העיסה ומירח הכרי בא"י בזה פשיטא דאליבא דר"ע אף שיצאו ח"ל חייבין בחלה ובמעשר מן התורה דהחיוב שנתחייבו בהיותם בארץ לא פקע מינייהו.

מסייע להבנתם בדברי הרמב"ם - הראב"ד בהשגתו להלכה זו (דבריו יבוארו להלן) שכתב בהסבר המחלוקת בין ר"א לר"ע:

ולי נראה שלא נחלקו ר"א ור' עקיבא בזה אלא בחיוב תורה ובפטור תורה, דר"א אזיל בתר גמר פרי ורבי עקיבא אזיל בתר **[מקום] קביעות למעשר דהיינו מירוח.**

הכסף משנה אינו מתייחס לפירות א"י שיצאו לחו"ל ונתמרחו בא"י. אולם תמה על הרמב"ם איך בחלה מחייב מן התורה ואילו במעשרות מחייב מדרבנן בפירות

חו"ל שהוקבעו ע"י ישראל הרי שני המקרים נלמדו מפסוק אחד ואין בפסוק חילוק בין חלה למעשרות. ומתרץ תירוץ אחד שאה"נ בפירות חו"ל שהעיסה נתגלגלה בא"י גם בחלה חייב רק מדרבנן, ותירוץ שני שפירות חו"ל שהוקבעו למעשרות ולחלה (וגלגול) בא"י חייבים מן התורה אבל פירות חו"ל שנתחייבו במעשרות ובחלה בחו"ל פטורים מן התורה וחייבים מדרבנן, כיון שנכנסו לא"י. משמע מדבריו שמירוח ישראל בפירות שיצאו לחו"ל מחייב אף לאחר יציאתם.

וכן כתב בשו"ת המב"ט (ח"ב סי' קצו):

פירות ארץ ישראל שיצאו חוצה לארץ פטורין וכו' דכתיב שמה שמה אתם חייבים בחוצה לארץ פטורין. נראה דהיינו כשיצאו קודם מירוח דאם נתמרחו על ידי ישראל בארץ ישראל הוי טבל ולא פקע טבל איסוריה וחיוביה דמיתה בהוצאתו חוצה לארץ ואפילו קודם מירוח חייבין בחוצה לארץ מדרבנן מיהא כפירות חוצה לארץ וכן נראה ממה שכתב בפרק י"ג ונראה דאפילו בזמן הזה דלא הוו אלא מדרבנן רביע עלייהו איסורא דטבל דרבנן ולא פקע איסורא אלא כשהוציאן קודם מירוח.

אולם הב"ח (ו"ד סי' שלא) כתב על דברי הטור (שכאמור הם אף דברי הרמב"ם):

ומ"ש ואם נקבעו למעשר וכו'. נראה דברי שא ביצאו מארץ ישראל לחוץ לארץ סבירא ליה להרמב"ם שאין לחלק בין נקבעו למעשר בארץ ישראל בין לא נקבעו לעולם פטורין מדרשה דקרא שנאמר אני מביא אתכם שמה שמה אתם חייבין בחוץ לארץ פטורין אבל פירות חוץ לארץ שנכנסו לארץ דחייבין דין הוא שאינן חייבין אלא בנקבעו למעשר ביד ישראל אחר שנכנסו לארץ כיון שאף חיוב זה אינו אלא מדבריהם דמדאורייתא בכל ענין פטור כיון שגדלו בחוץ לארץ אלא דמדבריהם חייבין דכיון שנקבעו למעשר בארץ ישראל מיחלפו בפירות שגדלו בארץ ישראל אבל אם נקבעו כבר למעשר בחוץ לארץ ואחר כך נכנסו לארץ ישראל לא מיחלפי בפירות ארץ ישראל וכן בחלה אינו חייב בנכנס לארץ ישראל אלא מדבריהם ובנכנסו לארץ בעודן פירות דהיינו קודם גלגול והא דלא כתב הרמב"ם כך גבי חלה היינו לפי שאין דרך להכניס לאחר גלגול העיסה אבל תבואה אדרבה אין דרך להכניס לאחר גלגול מירוח אלא לאחר מירוח ולהכי צריך לפרש דאינה חייבת בתרומה

ומעשרות אלא בנכנסו קודם מירוח ונקבעו למעשר ביד ישראל אחר שנכנסו כן נראה לעניות דעתי פירוש דברי הרמב"ם בזה אבל בספר כסף משנה כתב לפרש על שני דרכים ואינם מתיישבים כלל לפי עניות דעתי עיי"ש.

עולה מדברי הב"ח שמן התורה אין חשיבות למירוח בפירות א"י שיצאו לחו"ל כלל, ואף מדרבנן פטורים. לעומת זאת, פירות חו"ל שנכנסו לא"י פטורים לגמרי מן התורה ואם נתמרחו בחו"ל אף בא"י פטורים, אולם אם נתמרחו בא"י חייבים מדרבנן כדי שלא יטעו בינם לפירות א"י. וכן בחלה חייבים מדרבנן אם נתגלגלו בא"י ופטורים לגמרי אם נתגלגלו בחו"ל (אע"פ שאין רגילים בכך). הרמב"ם (הל' מעשר פי"ג ה"ד) פסק:

פירות שידוע שהן מפירות הארץ שהחזיקו בה עולי בבל אע"פ שהן נמצאות בסוריא ואין צריך לומר בארץ שהחזיקו בה עולי מצרים בלבד הרי אלו חייבין בדמאי, ומפרישין מהן תרומת מעשר ומעשר שני.

ושאל המנחת חינוך (מצ' רפד אות יח) על שיטת האחרונים המסבירים את הרמב"ם שהכל הולך אחר המירוח מדוע רק בסוריא או בעו"מ חייבים בדמאי הלא בכל מקום חייבים אם נקבעו בעו"ב ואף בחו"ל (לשיטת הרדב"ז וסיעתו) חייבים וז"ל:

ואם דעת הר"מ כהראב"ד והמשנה למלך א"כ למה לא כתב בהלכות מעשר כפשוטו דמתעשרין דמאי בכל מקום דנגמרו בארץ ישראל וחייבים, ומי דחקו להוציא לשון המשנה מפשוטו ולפרש בכל מקום היינו בארץ ישראל ובסוריא דוקא. אלא ודאי נראה דעת הר"מ דפירות ארץ ישראל שיצאו בכל ענין פטורים, והמשנה למלך בעצמו מביא דברי הר"מ הנ"ל, ואיני יודע כי באמת הוא סתירה לדבריו כמבואר בכסף משנה שם.

ותמך בדיוקו של המנ"ח בהלכות מעשר מהר"י קורקוס (פי"ג ה"ד) וז"ל: "וכתב רבינו מתעשרים דמאי בכל א"י ובסוריא, פי' אבל בח"ל לא כאשר כתב בפ"ק דתרומות (הכ"ב) דפירות שיצאו ח"ל פטורים שנאמר אשר אני מביא אתכם שמה"...

ומוסיף המנ"ח:

ואל יפלא בעיניך כיון שנתחייבו הפירות שנגמרו בארץ ישראל איך

יפטרו אח"כ, זה לא קשה, חדא אם הוא גזירת הכתוב שמה אתה חייב, א"כ כך גזרה התורה. אבל באמת מצינו כיצא בו, דשיטת הר"מ עצמו פ"ב ממעשר ה"ב והיא שיטת ר"ת בתוס' ג"כ בכמה מקומות גבי (חניית אושא) [חנניות בית הינו ב"מ פ"ח ע"א ד"ה תבואת] ובכורות [י"א ע"ב ד"ה טבלים] הא דלקוח פטור מן המעשרות, דוקא אם לקחן אחר המירוח שנגמרו מלאכתן ביד המוכר נפטרו אח"כ, אבל קודם שנגמרו חייבים. ובאמת דעת הריב"ם שם בתוס' להיפוך, דאם לקחן אחר המירוח כיון שנתחייבו לא פקע חיובו, אבל לדעת הר"מ ודעת ר"ת דנפקע חיובו, וכן דעת הראב"ד בהשגות שם כפי מה שפירש הכסף משנה, א"כ חזינן דאע"פ דנתחייבו מ"מ יכולין לבוא לידי פטור, א"כ הכא נמי אע"פ שנתחייבו בארץ ישראל מ"מ כיון שיצאו יהיו פטורין. ועיין בר"ש פ"א דפאה מ"ו לענין הפקר אחר המירוח, ועיין בשער המלך פ"ח מלולב ה"ב שפלפל דאף לאחר המירוח אם הפקיר פטור מן המעשרות, עי"ש שמביא קצת ראיות להיפך. אבל עכ"פ מצינו דאף לאחר החיוב נפטרו, א"כ מנליה להמשנה למלך להעמיס בדברי הר"מ כיון דסתם, ובפרט בפ"ג ממעשר ה"ד גבי דמאי נראה מדבריו דאף בנגמרו בארץ ישראל פטורין, א"כ הכי נמי הפירוש בדברי הר"מ בפ"א מתרומות הכל"ב דאף אם לאחר שנגמרו יצאו מ"מ פטורים, אף דהוא מלחם הארץ מכל מקום ממעטינן מן שמה, ועיין בכסף משנה.

הראב"ד השיג (על הרמב"ם לעיל):

פירות ארץ ישראל שיצאו לחוצה לארץ וכו'. א"א ולי נראה שלא נחלקו ר"א ור' עקיבא בזה אלא בחיוב תורה ובפטור תורה דר"א אזיל בתר גמר פרי ורבי עקיבא אזיל בתר [מקום] קביעות למעשר דהיינו מירוח, אבל מדרבנן מיהא אע"פ שיצאו ח"ל ונמרחו שם **חייבין מדרבנן** משום דלא גריעי [מפירות] שנער ומצרים ועמון ומואב ועוד שלא יאמרו ראינו פירות הארץ שנאכלין בטבלם ומי שאינו מודה בזה טועה.

הרדב"ז סובר שהרמב"ם אינו מודה לראב"ד בהשגתו וסובר שאף מדרבנן פירות א"י שיצאו לחו"ל ונתמרחו שם פטורים. ומסייעים לו דברי הרמב"ם בתשובתו (שו"ת סי' קכט):

וממה שראוי לדעת ג"כ, שחיוב המעשרות אינו נחשב לפי חישוב מקומות גידול הפירות, אלא לפי חישוב מקומות מציאותם, ולכן פירות ארץ ישראל שיצאו לחוצה לארץ פטורין מכלום לאומרו (במדבר טו, יח) יתעלה אשר אני מביא אתכם שמה, שמה אתם חייבים ובחוץ לארץ פטורין.

וכן הכס"מ מסכים עם הרדב"ז וסובר שלא גזרו מעשרות מדרבנן אם נתמרח בחו"ל.

ד. פסיקת השולחן ערוך ונו"כ

בשולחן ערוך (וי"ד סי' שלא סי"ב) פסק:

פירות א"י שיצאו חוצה לארץ, פטורים מתרומות ומעשרות. ואם יצאו לסוריא, חייבים. ופירות חוצה לארץ שנכנסו לארץ, חייבים, אם נקבעו למעשר (ביד ישראל) אחר שנכנסו לארץ". (ודבריו הם העתקת דברי הרמב"ם).

הש"ך (ס"ק כ) כתב על פירות א"י שיצאו:

פטורים - שנאמר אשר אני מביא אתכם שמה שמה אתם חייבים אבל בח"ל פטורים אפילו מפירות של א"י דאי מפירות של ח"ל פשיטא דהא חובת קרקע היא.

ובהמשך (ס"ק כב) לגבי פירות חו"ל שנכנסו לא"י כתב:

חייבים אם נקבעו כו' - שנאמר שמה אתם חייבים מ"מ בין בפירות הארץ בין בפירות ח"ל, וכתוב בכ"מ דבפירות ח"ל כשנכנסו לארץ קודם שנקבעו למעשר חייבים בתרומות ומעשרות מן התורה אבל אם נקבעו למעשרות בח"ל ואח"כ נכנסו לארץ מאחר שבשעת קביעותם למעשרות היו בח"ל פרח מהן חיוב תרומות ומעשרות ופטורים מן התורה ואינן חייבים אלא מדבריהם וכ"כ העט"ז.

עולה מן הדברים עד עתה שמחלוקת אחרונים כיצד להסביר את הפטור מתרו"מ בפירות שיצאו לחו"ל, האם הפטור הוא אפילו שנתמרחו בא"י כיון שיצאו

לחול נפטרו וכן כתבו מהר"י קורקוס, הב"ח והמנ"ח, או שכיון שנתחייבו כבר בא"י הרי הם טבל וחייבים בתרו"מ אף אם יצאו לחו"ל. ורק אם יצאו קודם מירוח לחו"ל פטורים שם לגמרי מתרו"מ. וכן סברו הרדב"ז והכס"מ והמל"מ והמבי"ט. ולראב"ד חייבים בתרו"מ מדרבנן אף שיצאו לחו"ל קודם מירוח.

ה. דעות האחרונים למעשה

שו"ת מהרש"ם (ח"א סי' עב) נשאל על אתרוג שהגיע מא"י ללא אישור של תרו"מ, ובין שאר טיעוניו כותב:

אף גם י"ל דדוקא היכא דנתמרח בא"י אדעתא שיהי' בא"י, בזה אף שיצאו אח"כ לח"ל חייבים, אבל אם מתחלה נתמרחו אדעתא להוציאם לח"ל י"ל דלכ"ע פטורים.

ומביא ראיות לדעתו:

והרי גם בחלה קיי"ל דאם דעתו לחלק פטור מחלה, וה"נ בדעתו להוציא לח"ל. ועתוס' פסחים (נ"ב ע"ב) ד"ה רב ספרא, דלסחורה מוציאין מא"י לח"ל. וגם לפי תי' ב' י"ל, דבנטעו מתחלה אדעתא להוציא לסחורה מותר. וע' בתשובת ח"ס חלק ו' סי' ס"ג שהעלה כעין זה לחלק בדין לקוח, דאם מתחלה מרחן בע"ב למכור פטור. ואם מתחלה הי' דעתו לעצמו אפי' מכרן אח"כ חייב. ובאמת שכבר קדמו בזה במרכבת המשנה פ"ב ממעשר, והחזיקו על ידו בט"ג לגיטין פ' הניזקין ע"ש.

היינו המהרש"ם מחדש שאף לשיטת המחייבים הפרשת תרו"מ בפירות שנתמרחו בא"י ונשלחו לחו"ל, אם הפירות נתמרחו על דעת להוציאם לחו"ל פטורים מתרו"מ.

וכדבריו צידד הראי"ה קוק במשפט כהן (סוף סי' מו):

כידוע, מה שיוצא לחו"ל יש מקום להקל בעיקרי חיוב תרו"מ שלו, כי י"ל דבדהוי גמר מלאכתו על דעת חו"ל, גם בנגמר מלאכתו בארץ ג"כ פטור.

על שיטת המהרש"ם חלק החזו"א.

בחזו"א (דמאי סי' ה אות ג) סבר כרדב"ז וסיעתו ז"ל:

אבל אם יצאו מארץ לאחר גמר מלאכה אף בחו"ל ממש חייבין וכמש"כ המל"מ פ"א מה"ת [ובר"ש מ"ש פ"ג מ"ו מבואר דלאחר

גמ"מ אין תקנה להוציאן מידי חיוב תרומות ומעשרות ואמאי יוציאן לחו"ל] ואף הגומר בארץ להעלותן לחו"ל לא מקרי חסר גמר מלאכה.

וכ"כ באות ד שם.

ובחזו"א (דמאי ס' טו אות ד) כתב:

ושמעתי מצדדין למפטר משום פירות שיצאו לחו"ל פטורין וזה אינו כלום שהרי אנו נוהגין היתר בפירות חו"ל שנכנסו לארץ אחר גמ"מ, והרי אנו מכריעים בזה שלא נאמר דין פירות חו"ל שנכנסו לארץ אלא בנתמרח בארץ וה"ה אפכא, והלא הדבר פשוט בפי תלתא חמורי עולם הראב"ד והכ"מ [דנקט בפשיטות דלענין חלה אזלין בתר גלגול ולענין מעשר בתר מירוח ובתירוץ קמא סבר דנכנס אינו חייב אלא מדרבנן אף שנתגלגל ונתמרח בארץ ובתירוץ בתרא סבר דחייב מה"ת ואם נתמרח בחו"ל ונכנס לארץ חייב מדרבנן] והמל"מ, ומהא דפי"ג ה"ד ל"ק כמש"כ לעיל סי' ה' סק"ג, והמל"מ עצמו ציין לדברי הר"מ אלו, **ויש בודים שהממרח ע"מ להוציא לחו"ל פטור**, ויתחייב לפ"ז שהמגלגל להוציא לחו"ל פטור והגלגול בחו"ל ע"מ להכניס לארץ חייב **וכ"ז תורה חדשה**, ופטור חו"ל שאמרו חכמים היינו משום דמעשה החיוב הנעשה בחו"ל אינה מחייבת לא מירוח ולא גלגול ולא משום שאוכלין בחו"ל אבל לקוח הפטור משום דבעינן ואכלת ואין לנו אלא מה שנאמר בגמ' ופוסקים. אח"כ ראיתי שהדבר מפורש בירו' מעשרות פ"ה ה"א דהעוקר לפת וצנונות לנטען בחו"ל חייב לעשר והלא טעם האיסור תנן במתנ' פ"ה מ"ב שזהו גרנן והו"ל כזורע אחר מירוח, ואם איתא דהממרח להוציא לחו"ל פטור למה חייב לעשר.

הגרא"ז מלצר וחתנו הגר"א קוטלר דנים אף הם בשאלה שלפנינו. דעת הגר"א קוטלר (נדפסה בס' הזכרון לבנו הגר"ש קוטלר) כדעת החזו"א שמקום המירוח קובע. דעתו של הגרא"ז מלצר (כרם ציון אוצר התרומות) שאין לקבל את חידושו של המהרש"ם, אולם דעתו נוטה לפרש ברמב"ם כשיטת הב"ח וכן הגרשז"א במעדני ארץ (תרומות פ"א הכ"ב אות א) כב"ח והוא מצדד כשיטת המהרש"ם והב"ח. הגר"ש ישראלי (בס' התורה והארץ ח"ב עמ' 140-131) חולק ומוכיח מהירושלמי שלא סברו כחזו"א ויש מקום לדברי הראי"ה (לא הזכיר את המהרש"ם). אולם אף הוא

סובר שצריך להפריש לפחות מדרבנן עפ"י שיטת הראב"ד שלא תהא חו"ל שונה משנער. את עיקרי הדברים מביא בשו"ת מנחת יצחק (ח"א סי' פד) שדן בתפוזים המגיעים מא"י לאנגליה ומסיק להפריש מהם תרו"מ בלא ברכה.

מסקנה

נראה שהולכים לחומרא להפריש תרו"מ מדרבנן אף בפירות המיוצאים לחו"ל, וכיון שהיא מחלוקת הפוסקים נראה שעל פרי המיוצא לחו"ל יש להפריש ללא ברכה.

